

Carlos Rizos
Universitat de Lleida

L'epitafi del 1r baró de Maials

The epitaph of 1st baron of Maials

pàg. 62-67

RESUM

Arran de la troballa d'un text que conté l'epitafi de Procopi Francesc de Bassecourt, 1r Baró de Maials, hem iniciat una recerca tot analitzant el text, escrit en llatí, i relacionant-lo amb la informació que tenim d'aquest senyor, extreta fonamentalment de la seva partida de defunció, el seu testament i l'inventari dels seus béns. Situem el text en el context de la seva època i el seu entorn geogràfic.

PARAULES CLAU

Epitafi, Baró de Maials, Maials, Bassecourt, Església de Santa Maria.

ABSTRACT

As a result of finding a document containing the epitaph of Mr. Procopius Francis de Bassecourt, first baron of Maials, we have begun an investigation analyzing of the text, written in Latin, and connecting it with his biography, extracted especially of his death certificate, his will and the inventory of his possessions. We place this text in the context its time and its landscapes.

KEYWORDS

Epitaph, Baron of Maials, Maials, Bassecourt, St. Mary's Church.

Durant la meua recerca al voltant de la poesia dels jesuïtes expulsats per Carles III l'abril de 1767, mentre feia el buidatge de la documentació de l'antic Col·legi de Sant Ignasi de Lleida que es conserva a l'Arxiu Municipal de Lleida, em vaig topiar amb un document que em va cridar molt l'atenció. Es tracta d'un document que va aparèixer a la capsa número 4 del fons de la Companyia de Jesús d'aquest arxiu. És un full aïllat, de la mida d'una quartilla, escrit per les dues bandes, de les quals una està escrita en castellà i l'altra en llatí (Fig. 1).

Fig. 1. Retrat del 1r Baró de Maials (Arxiu Casa Guevara, Lorca; font: SALES 1994: 16)

La plana que està en castellà conté un text de caire més aviat teològic, centrat en els diferents noms que rep la Mare de Déu. Però és el text en llatí el que ens interessa ara, perquè correspon, tal com veurem, a l'epitafi de qui fou el primer baró de Maials, que es deia Procopi Francesc de Bassecourt i de Thieulane (1698-1765).

El text en qüestió diu així en les cinc escasses ratlles que ocupa:

1/*D.O.M.*

2/*Hic Mortuorum Expectanti Resurrectionem.*

3/*Perillustri D.D. Procopio Francisco de Bassecourt et de Thiolen, comiti de*

4/*Sancta Clara, Varoni de Mayals, Domino de Llardecans; Civitatis Ilerdensis*

5/*Moderatori et quondam arcis-Barcino-et Chatolicae-Majestatis-exercituum dignissimo*

Davant d'un text així, el primer que hem de fer, naturalment, és entendre'l per tal de saber què ens està dient, de manera que a continuació n'ofereixo la traducció al català:

A Déu, el Millor i el més Gran. Aquí [dediquem aquesta inscripció] al que espera la resurrecció dels morts, l'il·lustríssim Senyor, En Procopi Francesc de Bassecourt i de Thieulane, comte de Santa Clara, Baró de Maials, Senyor de Llardecans, governador de la ciutat de Lleida i, abans, digníssim [governador] de la ciutatella de Barcelona i dels exèrcits de sa Majestat Catòlica

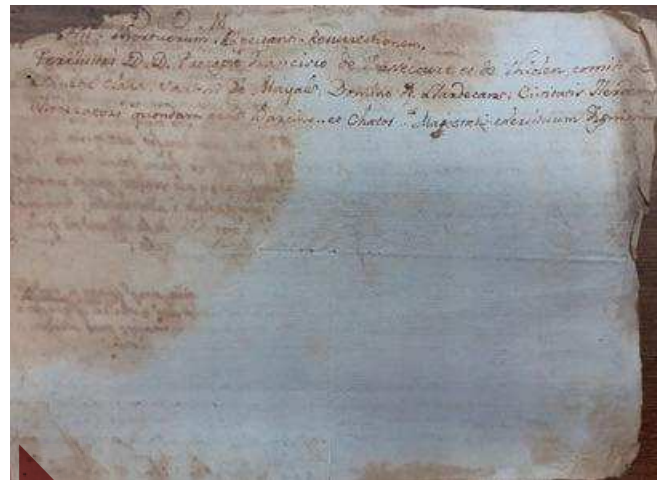

Fig. 2. Manuscrit de l'epitafi del 1r Baró de Maials (AML, fons Companyia de Jesús, capsa 4)

A partir d'aquí, ens fem una sèrie de preguntes que mirarem de contestar en la mesura que ens sigui possible.

De quan és aquest text?

Qui el va escriure?

Per què el va escriure?

Per què es troba al fons documental de la Companyia de Jesús de Lleida?

Tractant-se d'un epitafi, sabem si realment es va posar aquesta inscripció a la tomba del 1r Baró de Maials?

Podríem fer-nos, segurament, moltes més preguntes, però partirem d'aquestes.

La datació no presenta gaires problemes, doncs és evident que, tractant-se d'un epitafi, cal datar el document amb posterioritat a

¹ L'abreviatura D.O.M. és molt freqüent en epigrafia llatina cristiana, i sobretot es troba en inscripcions funeràries. Es resol com a *Deo Optimo Maximo*, que no deixa de ser una cristianització de la pagana I.O.M. (*Iovi Optimo Maximo* 'a Júpiter, el Millor i el més Gran').

la defunció del Baró de Maials, que es va produir el 22 d'agost de 1765, segons podem llegir a la seva partida de defunció:²

[Bassecourt, Señor dels pobles y térmens y castells de Mayals y Lladracans] Lo dia vint i dos del mes de Agost del any mil set cents seixanta y sinch morí de malaltia corporal en casa de Crón, sita en la Plaseta de la Sal, parròquia de San Joan de la ciutat de Lleyda lo molt Illustre Don Procopio Francisco de Bassecourt de edad seixanta set anys, Baró de Mayals, Gobernador [en lo polítich i militar] de la Plaza i castells de la ciutat de Lleyda, Mariscal de camp de los exèrcits de sa Magestat catòlica, conde de Santa Clara, natural del Poble de Grigny, Bisbat de San Homer, en Flandes [marit de illustre dona, Agnès Bassacourt y Bryas], parròquia de dit Sant Joan de Lleyda, fill llegendim y natural del molt Illustre Señor Don Andreu de Bassecourt y de la Señora Noble Dona Maria Clara de Thieulaine, cònjuges. Rebé los sacraments de nostra Santa Mare Iglésia per mi, Doctor Isidro Vidal, Prebere Rector de dit Sant Joan de Lleyda, a saber, és la Penitència y Sagrat Viàtich, dia setse de dit mes. La Santa extremaunció, dia vint de dit mes. Lo vint y tres de dit mes, después de feta absoluta General per la comunitat de dit San Joan; fou portat lo cadàver a la Iglésia de Mayals, haon està enterrat. Y en dia vint y quatre de dit mes en dita Iglesia de / Mayals se celebraren funerals. Anima ejus requiescat in pace Amen. En dia vint de Agost de dit any testifica lo testament en poder de Anton Pocurull, notari de dita Lleyda. Deixé quatre centes Mises resades celebradores, cent en dit Mayals y les demés a disposició dels marmessors. Deixé se aian de fundar dotse Aniversaris en la Iglesia de dit Mayals y dotse en la de dit Lladracans. Deixé los funerals sens Pompa. Crida per marmessor a dita sa mullé, a son fill Don Juan Bassecourt, al Rector de dit Lladracans, y altres. [signa:] Isidro Vidal, Prebere Rector.

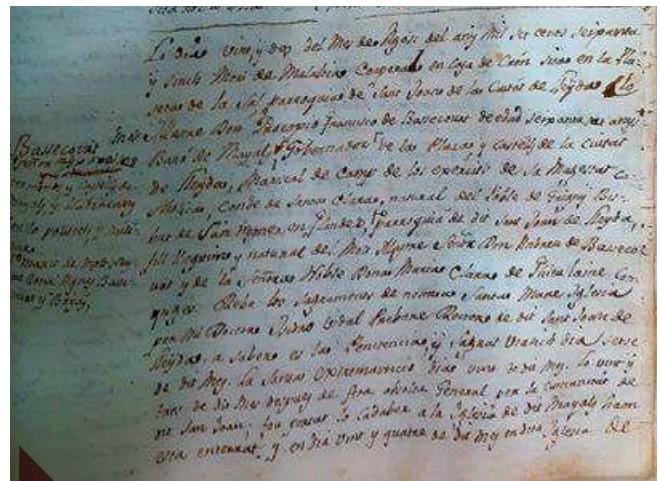

Fig. 3. Acta de defunció del 1r Baró de Maials (ADLL, Església de Sant Joan Baptista, Òbits 1757-1770, fol. 138)

De la lectura d'aquesta partida de defunció extraiem que el cos del 1r Baró de Maials va ser enterrat a l'església parroquial de Maials. L'església en qüestió és el que a Maials es coneix com l'Església Vella, que va rebre l'advocació de Santa Maria, aspecte que podem connectar amb el text en castellà que hem dit que ocupa l'altra plana del nostre document. Aquesta església era un temple romànic del segle XIII, reformat al segle XVI, però que va ser abandonat arran de la construcció de l'església nova al 1770. Pel que fa a la tomba del Baró de Maials, que seria el que ens podria permetre contrastar l'epitafi que hem trobat amb la inscripció que hi havia, hem de lamentar que, arran d'un acord del 24 de novembre de 1907, el Consistori va acordar demanar al rector que permetés l'ús de les pedres del vell temple per tal de reparar el carrer del Vall (CAMPS 1994: 47). Per acabar-ho d'adobar, sembla que aquest edifici va tenir un ús bèl·lic durant les guerres carlines, la qual cosa possiblement es pot connectar amb el nom de Fortí amb què es coneixen les ruïnes d'aquell vell temple romànic, del que actualment només queda el mur nord, que ha romàs en el casal parroquial (RODRÍGUEZ i GONZÁLEZ 1994: 147-148).

És una pena que els seus descendents i hereus del títol de Baró de Maials, en aquest cas el penúltim Baró de Maials, Alfonso de Sandoval i Moreno,³ que heretà el títol al 1901 (LLADONOSA 1971: 54), no vetllessin per la conservació del temple o, com a mínim, pel trasllat de les restes del seu avantpassat, sobretot tenint en compte que els barons van fer cap al Palau de Guevara, a Lorca.

² Arxius Diocesà de Lleida, documentació de l'Església de Sant Joan Baptista, Òbits (1757-1770), fol. 138. En la transcripció, que ofereixo actualitzant tant la puntuació com l'accentuació d'acord amb la norma actual, van entre claudàtors les notes que al manuscrit apareixen al marge. La primera (al marge dret) té la funció de localitzar fàcilment el difunt, en canvi les altres (al marge esquerre) tenen al text un signe de reclam, de manera que completen la informació que apareix al cos principal del text.

³ Fill d'Alfonso María Sandoval i Bassecourt (baró de Petrés i de Maials; nascut a Múrcia al 1862, va morir al 1917 al caure d'un tramvia: «La Baronesa del Palacio de Guevara», *La Verdad*, 28-9-2008 [en línia: <https://www.laverdad.es/murcia/20080928/lorca/baronesa-palacio-guevara-20080928.html>]) i de María de la Encarnación Moreno y Musso (1869-1962). El tercer Baró de Maials va ser Andreu Maria Bassecourt i Burguño (Barcelona 1781 – Alacant 1840; nebot del segon Baró de Maials, Joan Francesc Procopi Bassecourt i Bryas [Barcelona 1740-1820], fill del nostre protagonista). El quart va ser el seu fill, Joan Baptista Bassecourt i Baciero (nascut el 1818), de qui heretà el títol la seva filla Joana Bassecourt i Soler (5a baronessa de Maials), que va morir al 1894 deixant vacant aquest títol, que va ser reclamat, tal com dèiem, al 1901 pel seu nebot-net Alfons Sandoval Moreno Bassecourt Rocafull (1890-1917, 6è baró de Maials), de qui l'heretà al 1921, per Reial Carta de Successió, la seva germana Concepció Sandoval Moreno (1893-1988), 7a i darrera Baronesa de Maials (SALES 1994: 228-229).

També hem vist a la partida de defunció que el funeral va tenir lloc el 24 d'agost de 1765 a l'Església de Sant Joan Baptista de Lleida,⁴ però hem d'entendre que es refereix al temple romànic que avui ha restat sota l'actual Plaça de Sant Joan de Lleida, que va ser enderrocat al 1868 i substituït pel que avui podem visitar a tan sols uns metres de l'antic temple, que es va iniciar al 1877.

No sabem qui és l'autor d'aquest epitafi, i ens sorprèn que l'haguem trobat entre la documentació dels jesuïtes. Potser podem llençar la hipòtesi que el van encomanar els marmessors, que ja hem vist a la partida de defunció que van ser la vídua, Catalina Agnès de Bryas (SALES 1994: 18), el seu fill, Joan Procopi de Bassecourt i de Bryas, segon Baró de Maials, el rector de Llardecans i altres.⁵ En tot cas, hem de pensar que l'autor de l'epitafi ha de ser un dels jesuïtes que hi havia aleshores al Col·legi de Sant Ignasi de Lleida. Però com que hem de pensar que l'epitafi, destinat a la làpida que havia de tapar la seva tomba dins del temple de l'antiga Església de Santa Maria de Maials, s'hauria d'inscriure necessàriament uns dies després dels funerals, que ja hem vist que es van celebrar el 24 d'agost. Per tant, haurem de tenir en compte els jesuïtes que depenien de l'esmentat col·legi durant el curs 1764-1765 (Ramon Busquets, rector; Josep Blai, operari de misses; els professors Josep Gutiérrez, Fèlix Senromà, Francesc Coder, Miquel Dòria i Antoni Las Fuentes, i els coadjutors Joan Cruells i Joan Bonet; *Catalogus personarum et officiorum provinciae Aragoniae Societatis Jesu* 1765: 24), però també durant el curs 1765-1766, que començava al setembre (Fèlix Senromà, rector; Josep Blai, operari de misses; els professors Josep Gutiérrez, Josep Soler, Francesc Coder, Miquel Dòria i Antoni Las Fuentes, i els coadjutors Joan Cruells, Joan Bonet i Marià Rubio; *Catalogus...* 1766: 24). Al meu parer, no disposem d'eines per identificar quin fou realment el redactor de l'epitafi, però tampoc em sembla gaire

significatiu perquè es tracta d'un text senzill i molt formular que simplement recull allò que podríem anomenar el *cursus honorum* del difunt, és a dir, els diferents títols que ostentava.

Els títols que aquest epitafi atribueix a Procopi Francesc de Bassecourt i de Thieulane són els següents: 1) comte de Santa Clara, títol que li atorgà Carles III, tot i que no en sabem la data exacta;⁶ 2) baró de Maials, títol que va rebre de Ferran VI el 2 d'abril de 1754; 3) Senyor de Llardecans, títol que va comprar als Marquesos de Tamarit l'any 1750; 4) Corregidor de Lleida, càrrec que li atorgà Carles III l'any 1761 amb la graduació militar de Mariscal de Camp, i 5) governador militar del Castell de Montjuïc, a Barcelona, on residia cap al 1750 (SALES 1994: 13). Vegem que aquest darrer càrrec, que fou el primer de tots, malgrat ser esmentat el darrer, fou el primer, i per això l'epitafi diu que l'ostentà abans (*quondam*).

Fins aquí hem parlat tota l'estona d'epitafi, però a l'altra banda del document llegim, a banda del discurs referent al nom de la Mare de Déu, escrit en direcció inversa i cap per avall (de manera que podem deduir que es va escriure abans que el discurs), un breu apunt distribuït en dues línies que es llegeixen amb dificultat:⁷ «Apologia P. B. 8 pes. D. Ant. de Ant. / Cang. Ram. Dr. Pec. ma. 13 oc. Gars. mus. Copl^t m. canti».

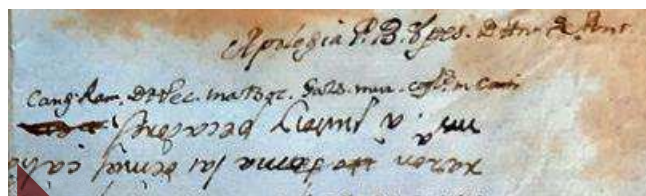

Fig. 4. Detall del revers del manuscrit que conté l'epitafi del 1r Baró de Maials (AML, fons Companyia de Jesús, capsa 4)

⁴ Aquesta dada entra en contradicció amb el que diu Manuel Camps en referència al que, segons ell, diu el testament —no referenciat enlloc— de Procopi Francesc de Bassecourt: «Disposà en el testament que volia que el seu cadàver fos primerament depositat i una vegada construïda la seva tomba, definitivament sepultat, en aquesta església. L'endemà dia 23, arribà el cos del Baró a Maials en un taüt tancat amb clau. Oberta la citada Caixa, va ser reconegut el cadàver com certament pertanyia al difunt Baró pel seu marmessor en presència de l'ecònom de la parròquia de Maials i altres testimonis» (CAMPS 1994: 46). Si el funeral es va celebrar a la parròquia de Sant Joan de Lleida el 24 d'agost (havent mort a Lleida el 22, a la Plaça de la Sal), no és possible que el seu cos fos traslladat a Maials el 23. Val a dir que la consulta d'aquest testament, transcrit pel notari de Lleida Antoni Pocarull Miranda (conservat a l'Arxiu Històric de Lleida: AHL260-47-TI-890 [any 1764-1777], *Manual de testaments, inventaris i encants*, fol. 54-60, amb data 20 d'agost de 1765; a l'índex porta doble entrada: «Baró de Mayals» i «Bassecourt, Dn. Procopi», que van seguides de l'inventari dels seus béns, fol. 60-81) expressa la voluntat de ser enterrat a l'església de Maials: «Ruego se entierre [mi cuerpo] sin pompa en la Iglesia parrochial de la villa de Mayals, en el basso que ha de construirse allí por el caso de no hallarse construido en el día de mi óbito [...] Mando sea llevado mi cadáver a la sepultura sin poma alguna, y con la mayor humildad que se pueda, previniendo en el gasto, que ocasiona este inútil fausto se aplique en missas resadas, que se habrán de decir, y celebrar si puede ser el mismo día de mi óbito, incluso estas en las las enunuciadas en el capítulo siguiente. Y mando que en el día de mi óbito se celebren quatrocientas missas, las ciento en la Iglesia de la Villa de Mayals, y las otras trescientas missas a disposición de dichos mis albaceas, para el descanso de mi alma y de todos mis ascendientes / y descendientes» (fol. 56r-v).

⁵ Al testament comprovem que els seus marmessors van ser, a banda dels esmentats, la dona del seu fill Joan Procopi, és a dir, la seva jove Maria Teresa de Senmenat, el seu fill Andreu Maria, el seu germà Nicolàs, Marquès de Bassecourt, i el Reverend Sr. Esteve Pinele, superior de la casa de la Missió de Barcelona (AHL, 260-47-TI-890, protocol notarial d'Antoni Pocarull núm. 890, fol. 55v).

⁶ He detectat una dada contradictòria en aquest sentit. Lladonosa (1971: 51) diu que el títol de Comte de Santa Clara li atorgà Carles III en una data indeterminada, de la qual cosa dedueix que és posterior al títol de Baró de Maials, atorgat, com ara veurem, l'any 1754 pel rei Ferran VI (tinguem en compte que Carles III va ser rei d'Espanya a partir de 1759). En canvi, Sales (1994: 13) diu que, quan va rebre la baronia de Maials l'any 1754, ja era Comte de Santa Clara; en una nota remet al lligall «Títulos y honores» de la secció «Genealogias» de l'Arxiu Casa de Guevara de Lorca (SALES 1994: 52).

⁷ Donada la dificultat de la lectura, poso en cursiva les parts del text que lleigeixo amb més dificultat, de manera que la transcripció que en dono és fruit de la conjectura.

Identifiquem aquí que el text que hem analitzat fins ara seria una *apologia [de] P(rocopi) B(assecourt)*. Més enllà del que vulguin dir les abreviatures que segueixen a la primera ratlla, després sembla que hem d'interpretar *Can(on)g(e) Ram(on), doctor...* i possiblement la data *13 (d')oc(tubre)*, que no va precedida del dia de la setmana perquè no tindria sentit que hi digués *ma(rtes)*, més que res perquè el 13 d'octubre de 1765 va ser un diumenge. Podem pensar que l'esmentat canonge Ramon és el rector del Col·legi de Sant Ignasi de la Companyia de Jesús, Ramon Busquets, que ostentà aquest darrer càrrec des del 14 de maig de 1763 fins al 7 de juliol de 1766. Fins i tot ens podem arriscar a interpretar el final de la segona ratlla com a referent a unes possibles cobles que es cantarien en honor al finat. Potser ho podem relacionar amb les quatre-centes misses que li han de dedicar, cent de les quals se celebrarien a Maials, segons hem vist que deien, d'una banda el seu testament i de l'altra l'acta de defunció.

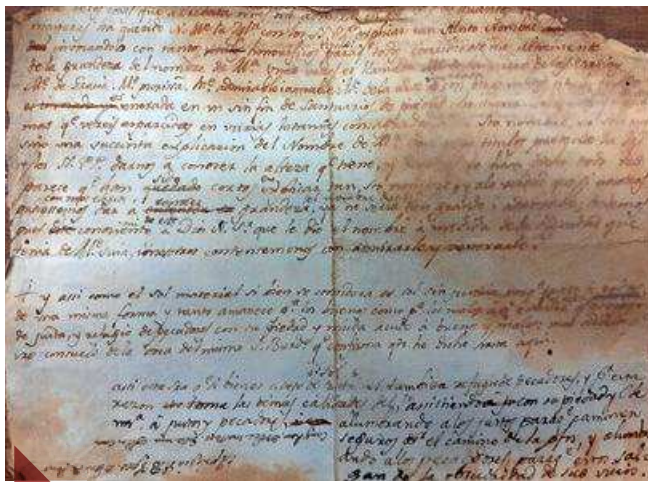

Fig. 5. Manuscrit del discurs sobre el nom de Maria, al revers de l'epitafi del 1r Baró de Maials (AML, fons Companyia de Jesús, capsa 4)

Vegem ara què diu el text en castellà que ocupa la mateixa plana que les dues ratlles que acabem d'analitzar:⁸

1/Una de las cosas que arrebatava más mi admiración es ver de cuántos m[odos] 2/maneras ha querido N(uestra) M(adr)e Igl(esi)a con los SS. PP. (Santos Padres) explicar tan Santo Nombre [ta] 3/[del] invocándolo con tantos [títulos] honoríficos títulos para q(u) e todos concibiésemos altamente 4/ de la grandeza del nombre de M(ari)a. Unas vezes es llamada [M(adr)e del] increata virgen de las vírgenes. 5/ M(adr)e de Gracia, M(adr)e Puríss(im)a, M(adr)e admirabe i amable i M(adr)e de la Luz con magníficos títulos con

los q(u)e 6/ [es invocada y] es venerada en un sinfín de Santuarios de Piedad christiana. Todas †las for†7/mas q(u)e veréis esparcidas en varias letanías consagradas †a su† S(an)to nombre no son más 8/sino una succincta explicación del Nombre de M(ari)a. Con †estos† títulos pretende su Igl(esi)a 9/y los SS. PP. (Santos Padres) darnos a conocer la alteza q(u)e tiene y †después† lo han dicho todo les 10/parece q(u)e han [quedado] sido cortos en explicar tan S(an)to nombre, y a la verdad que, si nosotros 11/pudiésemos con más elogios dar a [entender] conocer [su] grandeza del nombre de M(ari)a, ya no sería tan grande i admirable; dexemos 12/pues [este] el cononci(mi)ento de este a Dios N(uestro) S(eñor), que le dio el nombre a medida de la dignidad que 13/tenía de M(adr)e suia, i nosotros contentémosnos con admirarle y venerarle.

14/Y así como el sol material, si ben se considera, es sol sin justicia, porq(u)e trata a todos 15/de una misma forma y tanto amanece p(ar) a los buenos como p(ar) a los malos, así esta S(eñor)a, q(u)e si bien †muestra† q(u)e es espejo 16/de just(ici)a y refugio de pecadores con su piedad y mis(ericor)d(i)a acude a buenos y malos, más †doloroso† p17/uro consuelo de la toca del mismo S(an) Ber(na)rdº, q(u)e confirma q(u)an)to he dicho hasta aquí.

18/Assí esta S(eñor)a q(u)e, si bien es espejo i Sol de just(ici)a, es también refugio de pecadores, y p(o)r esta 19/razón [i to] toma las demás cabidades del S(eñor), asistiendo [a ju†stos†] con su piedad y Cle 20/m(enci)a a justos y pecadores, [†es] alumbrando a los justos para q(u)e 21/seguros p(o)r el camino de la p(er) f(ecció)n, y alumbr 22/ando a los pecadores, para q(u)e estos sal 23/gan de la obscuridad de sus vicios.⁹

M'estalvio de comentar aquest text, que no sembla tenir cap connexió amb el Baró de Maials. En tot cas, com ja hem indicat, es podria relacionar amb l'advocació mariana pròpia del temple on es van celebrar els seus funerals, a l'església de Santa Maria de Maials. Al començament del testament també hi consta la devoció mariana, però no deixa de ser un formulisme: «En nombre de la Santíssima Trinidad, Dios Padre, hijo y Espíritu Santo y de la Purísima Abogada Nuestra» (fol. 54v).

Pel que fa a la justificació d'haver trobat aquest epitafi entre la documentació dels jesuïtes de Lleida, ni la partida de defunció ni el

⁸ A la transcripció actualitzo tant l'accentuació com la puntuació, però he respectat l'ús ortogràfic de l'època. D'altra banda, he resolt les abreviatures posant les lletres suprimides entre parèntesis, he posat entre claudàtors i ratllades aqueles paraules o lletres que apareixen ratllades, és a dir, esmenades, al manuscrit. També emprem les creus per restituir una part del text que s'ha perdut pel deteriorament del manuscrit, motiu pel qual són fruit de la conjectura, que sempre es basa en el context.

⁹ Les tres darreres ratlles ocupen tan sols la meitat de la quartilla perquè coincideixen amb les dues ratlles amb escriptura inversa que hem vist abans, la qual cosa ens permet deduir que aquelles es van escriure abans que el discurs que acabem de reproduir.

testament hi estableixen cap connexió. L'únic vincle que he trobat entre el 1r Baró de Maials i la Companyia de Jesús és el fet d'haver trobat una biografia de Sant Francesc Xavier, jesuïta deixeble de Sant Ignasi, entre els llibres que formaven la rica biblioteca del baró, segons es desprèn de l'inventari dels seus béns, que he pogut consultar a continuació del seu testament.¹⁰ El títol que presenta l'inventari permet identificar aquesta hagiografia amb la que va publicar el també jesuïta Francisco García a Madrid l'any 1676: *Vida y milagros de San Francisco Xavier, de la Compañía de Jesús, apòstol de las Indias* (Madrid, impremta de José Fernández de Buendía, 1676), reeditada a Barcelona (1683) i a Madrid mateix (1685).

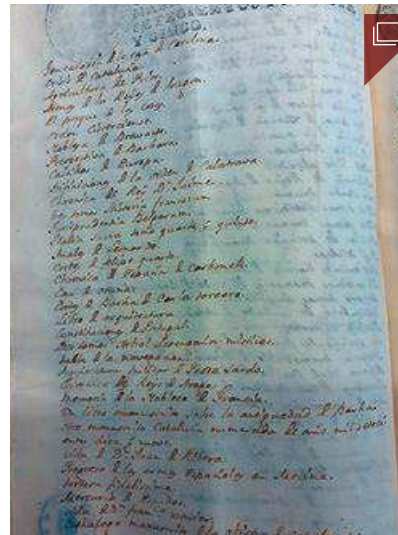

Fig. 6. Detall de l'inventari de béns del 1r Baró de Maials (AHL, 260-47-T1-890, fol. 71v)

BIBLIOGRAFIA

- ANÒNIM (2008): «La baronesa del Palacio de Guevara: Concha Sandoval es la única mujer que figura en la lápida de lorquinos ilustres», *La Verdad (diario de Murcia)*, 28 de setembre de 2008, p. 8. En línia: <https://www.laverdad.es/murcia/20080928/lorca/baronesa-palacio-guevara-20080928.html>.
- CAMPS (1994): Manuel Camps i Clemente, «Evolució urbana i demogràfica», dins Joan Martí i Aresté, Manuel Camps i Clemente, Josep Ignasi Rodríguez i Duque, Joan Ramon González i Pérez, Joan Garcia i Biosca, Mariluz Vera i Mora, Josefina París i Mor, Maria Soler i Balagueró i Raül Torrent i Torrent, *Maials: Història de la vila i del seu terme (de l'Antiguitat al segle XVIII)*, vol. I, Ajuntament de Maials, p. 37-76.
- Catalogus (1765): *Catalogus personarum et officiorum provinciae Aragoniae Societatis Jesu*, Barcelona, Tipografia Joan Nadal, 1765.
- Catalogus (1766): *Catalogus personarum et officiorum provinciae Aragoniae Societatis Jesu*, Saragossa, Tipografia José Fort, 1766.
- LLADONOSA (1971): Josep Lladonosa Pujol, *El Barón de Mayals y la ciudad de Lérida (1754-1765)*, Lleida, Tipografía Selecta.
- RODRÍGUEZ i GONZÁLEZ (1994): Josep Ignasi Rodríguez i Joan Ramon González, «Els testimonis materials d'Època Medieval i Moderna», dins Joan Martí i Aresté et al., *Maials: Història de la vila i del seu terme (de l'Antiguitat al segle XVIII)*, vol. I, Ajuntament de Maials, p. 147-162.
- SALES (1994): Francesc Sales i Piñeiro, *Maials: Història de la vila i del seu terme (del segle XVIII a la Guerra Civil [1750-1938])*, vol. 2, Ajuntament de Maials.

¹⁰ AHL, 260-47-T1-890, fol. 60-80. L'esment d'aquest llibre («Vida de Sn. Fran^{co} Xavier») apareix al fol. 71v. Seria molt interessant endegar un estudi amb l'àmplia biblioteca del 1r Baró de Maials, tasca a la qual animo a qui s'hi vulgui interessar.